

 HELSE BERGEN Haukeland universitetssjukehus	Smerte
Kategori: Ledelse og styringssystem	Dato gyldig til: 28.08.22
Organisatorisk plassering: Helse Bergen HF/Fellesdokumenter/Pasientbehandling	Versjon: 2.00
Godkjenner: Skagseth, Marte	Informasjon
Dok. ansvarlig: Høivik, Tone Gulli	Dok.id: D62699

Innhold

1	Formål	1
2	Definisjon	1
3	Medikamentell smertebehandling hos voksne > 16 år	1
4	Ikke medikamentell tiltak	2
5	Linker som kan være nyttige	3
6	Referanser	4

1 Formål

God smertebehandling er selve hjørnesteinen i lindrende behandling. Smerte er det symptomet både pasient og pårørende frykter mest. Ca. 70 % av alle palliative pasienter har smerter. Ubehandlet smerte gir mange sekundære problemer, som for eksempel kvalme, angst, depresjon, anoreksi, søvnvansker og kakeksi. Dersom man ikke lykkes med smertebehandlingen, vil det også være vanskelig å bidra til bedring av andre symptomer. Motsatt er det slik at mange problemer finner sin naturlige løsning når smertebehandlingen er vellykket.

Bruk av **kartleggingsverktøy (ESAS)** anbefales.

Vellykket smertebehandling krever systematisk, tverrfaglig tilnærming både når det gjelder kartlegging og behandling. Bekymringer og engstelse kan forsterke smerteopplevelsen. Forebygging og lindring av smerte forutsetter at det skapes gode og trygge rammer der pasient og pårørende opplever at de blir hørt og får medvirke i behandlingen

2 Definisjon

Smerte er en ubehagelig sensorisk og emosjonell opplevelse som følge av faktisk eller potensiell vevsødeleggelse. Smerte er alltid subjektiv.

Smerte er sammensatt og påvirkes av fysiske, psykiske, sosiale, kulturelle og åndelige/eksistensielle forhold. Begrepet «total pain» brukes ofte i palliativ sammenheng for å beskrive denne kompleksiteten.

3 Medikamentell smertebehandling hos voksne > 16 år

Prinsippene for smertebehandling gjelder uansett diagnose men individuelle forhold kan styre valg av behandling.

- http://eqs-forlop.sus.no/docs/doc_32848/index.html
 - **Smertetrapp**
 - **Behovsmedikasjon ("rescue-dose") ved gjennombruddssmerter:**
 - **Adjuvante midler og problemsmerter**
 - **Retningslinjer for konvertering mellom opioider (se også tabell)**
 - **Konverteringstabell for opioider**
 - **Flytskjema smertebehandling**
- <https://www.legemiddelhandboka.no/T21.1.1/Smarter>
- [Håndbok i lindrende behandling: Smarter s 8-14](#)
- <https://www.helsebiblioteket.no/retningslinjer/palliasjon/symptomer-og-tilstander/smerte>
- [Retningslinjer og overvåking for akutt- og postoperativ smertebehandling av voksne med opioid sc/iv](#)
- [Opioidoverdosering](#) (hos pasienter som har brukt opioid over tid)

4 Ikke medikamentell tiltak

Av spesielle ikke-medikamentelle tiltak kan nevnes:

- Informasjon og samtaler
- Leieendring
- Avspenning
- Avledning
- Varme/kulde
- Musikk
- Massasje
- TENS (Transcutan Elektrisk Nerve Stimulering)

De aller fleste pasientene som har smerter vil ha nytte av vurdering og behandling av **fysioterapeut**.

Dersom pasienten følges av Palliativt team, har teamet fysioterapeut som kan vurdere pasienten og evt. koble inn fysioterapeuten på sengeposten hvis dette er aktuelt.

Ellers må lege henvise til fysioterapeut eller til andre tilgjengelige tverrfaglige ressurser.

5 Linker som kan være nyttige

- **Undervisning lenker og video til praktisk smertebehandling:**
<http://innsiden.helse-bergen.no/SiteDirectory/ksk/Enheter/Smerteklinikken/Akuttsmerteteam/Sider/Praktisk-smertebehandling.aspx>
- **Kontinuerlig subkutan infusjon (sprøytepumpe, "smertepumpe")**
<https://helse-bergen.no/kompetansesenter-i-lindrande-behandling/palliasjon-verktoy-for-helsepersonell#kontinuerleg-subkutan-infusjon-sproytepumpe-smertepumpe>
- **Tunnelert spinal- (intratekal) og epiduralkateter til smertebehandling hos palliative pasienter:**
<https://handbok.helse-bergen.no/eknet/docs/pub/dok59538.pdf>
- **Observasjonsskjema ved bruk av tunnelert spinal-/epiduralkateter:**
<https://handbok.helse-bergen.no/eknet/docs/pub/dok59556.pdf>
- **CADD-LegacyPCA pumpe ved spinal/epidural smertebehandlin:**
<https://handbok.helse-bergen.no/eknet/docs/pub/dok59570.pdf>
- **Rus og smerte**
- **Seksjon Smertebehandling og palliasjon**
<http://innsiden.helse-bergen.no/SiteDirectory/ksk/Enheter/Smerteklinikken/Akuttsmerteteam/Sider/Praktisk-smertebehandling.aspx>

6 Referanser

Interne referanser

- <https://helse-bergen.no/kompetansesenter-i-lindrende-behandling/palliasjon-verktoy-for-helsepersonell>
- <http://innsiden.helse-bergen.no/SiteDirectory/ksk/Enheter/Smerteklinikken/Akuttsmerteteam/Sider/Praktisk-smertebehandling.aspx>
- <http://innsiden.helse-bergen.no/SiteDirectory/ksk/Enheter/Smerteklinikken/Akuttsmerteteam/Sider/Rus.aspx>
- https://handbok.helse-bergen.no/eknet/portal_search.aspx?rpmain=1&searchtop_sid=0&searchtop_mid=0&searchtop_include=&q=smertebehandling&search_class=-99#rpShowDynamicModalDocument-50175

Eksterne referanser

Helsedirektoratet. (2019). *Helsebiblioteket.no*, 6. Hentet fra Nasjonalt handlingsprogram med retningslinjer for palliasjon i kreftomsorgen:
<https://www.helsebiblioteket.no/retningslinjer/palliasjon/symptomer-og-tilstander/smerte>

Tone Nordøy, R. S. (2012). Håndbok i Lindrende behandling. Lindring i nord. Hentet fra
<https://unn.no/Documents/Kompetansetjenester,%20sentre%20og%20fagr%C3%A5d/Regionalt%20kompetansesenter%20for%20lindrende%20behandling/H%C3%A5ndbok%20i%20lindrende%20behandling/H%C3%A5ndbok%20i%20lindrende%20behandling.pdf>

Helse Stavanger HF/Medservice ABK/Avdeling for blod-og kreftsykdommer. (2020). Pasientforløp i palliasjon. Stavanger: Helse Stavanger. Hentet fra
https://kvalitet.sus.no/forlop/docs/doc_32433/index.html

Norsk Legemiddelhåndbok. (2020). Hentet fra
https://www.legemiddelhandboka.no/T21.1/Lindring_av_smerter_og_andre_plagsomme_symptomer